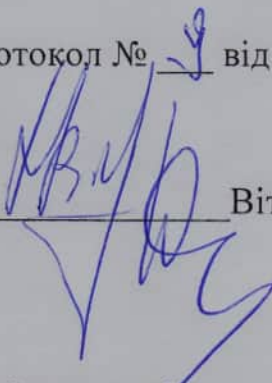

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра ботаніки

Затверджено
на засіданні кафедри ботаніки
біологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 9 від 30 серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри Віталій ГОНЧАРЕНКО

Силабус з навчальної дисципліни

«Фіторізноманіття»
що викладається в межах ОПП «Ботаніка»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 091 «Біологія та біохімія»

Львів 2024

Назва курсу	Фіторізноманіття
Адреса викладання курсу	вул. Грушевського 4, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра ботаніки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	09 Біологія, спеціальність 091 “Біологія та біохімія”
Викладачі курсу	професор кафедри ботаніки, д.б.н., проф. Тасенкевич Лідія Олексіївна
Контактна інформація викладачів	lidiya.tasenkevich@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю) (вул. Грушевського 4, ауд. 329)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	При проходженні курсу студенти мають змогу отримати необхідні знання для набуття компетентності з питань фіторізноманіття, його фундаментального та прикладного значення для застосування в подальшій професійній діяльності та у повсякденному житті.
Коротка анотація курсу	<p>Дисципліна «Фіторізноманіття» є нормативною дисципліною за спеціальністю 091 “Біологія та біохімія” для освітньої програми студента-магістра, яка викладається в I семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою). Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <p>1. Системна концепція біорізноманіття, рівні біорізноманіття. Поняття про фіторізноманіття. Історія розвитку фіторізноманіття на планеті. Географія фіторізноманіття. Центри фіторізноманіття.</p> <p>2. Геногеографія, видове, таксономічне, екосистемне фіторізноманіття. Географічні закономірності видового різноманіття. Інвентаризація видів. Біомне різноманіття – найвищий рівень різноманіття екосистем.</p> <p>У першому модулі розглядається фіторізноманіття як глобальне явище, його рівні, історія, центри, розподіл на планеті. Значення фіторізноманіття.</p> <p>У другому модулі вивчають структуру фіторізноманіття в світлі досягнень сучасної генетики, молекулярної систематики, екології. Невиснажливе використання і збереження фіторізноманіття – запорука</p>

	виживання людства.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення дисципліни «Фіторізноманіття» є опанування студентами основних питань, які стосуються фундаментальних та прикладних завдань фітобіології, а також формування пулу знань і уявлень необхідних для вирішення завдань подальшої професійної діяльності та повсякденного життя.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Dubyna D. V., Vakarenko, L. P., Ustymenko et al.</i> Rare steppe plant communities in Ukraine: Status, threats and their minimization. <i>Biosystems Diversity</i>, 2023, 31(2). – 209–216. 2. <i>Гришко-Богменко Б.К.</i> Географія рослин. – Київ, 1997. – 261 с. 3. <i>Рослинність УРСР.</i> В 4-х вип. – Київ, 1971-1974. 4. <i>Червона книга України.</i> Рослинний світ / за ред. Я.П.Дідуха. – Київ, Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с. 5. <i>Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дубина Д.В., Вакаренко Л.П. та ін.</i> Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи. – Київ: Хімджест, 2003. – 246 с. 6. <i>Broombridge B., Jenkins M.D.</i> World atlas of biodiversity. – Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 2002. – 340 p. 7. <i>Cox B.C., Moore P.D.</i> Biogeography. An Evolutionary Approach. 7-th ed. Blackwell Publishing, 2005, 428 p. 8. <i>Kornaś J., Medwecka-Kornaś A.</i> Geografia roślin. – Warszawa, 2002. – 634 s. 9. <i>Stuessy T.F.</i> Plant taxonomy. The systematic evaluation of comparative data. – New York: Columbia University Press, 2008. – 539 p. 10. <i>Takhtajan A.</i> Flowering Plants. – Springer, 2009. – 871 p. 11. <i>Ingrouille M., Eddie B.</i> Plants: Diversity and Evolution. – Cambridge University Press, 2006. – 458 p. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 12. <i>Голубець М.А.</i> Біотична різноманітність і наукові підходи до її збереження. – Львів: Ліга-Прес, 2003. – 33 с. 13. <i>Тасенкевич Л. та ін.</i> Рідкісні та зникаючі види рослин Львівщини: видання 2-ге, виправлене, доповнене / Л. Тасенкевич, Н. Калінович, М. Сорока, Л. Борсукевич,

- К. Данилюк, Т. Хміль, А. Прокопів, О. Дика, О. Жук, М. Пірогов, М. Сеник, М. Скибіцька, З. Мамчур, А. Новіков, Т. Фостяк, В. Гончаренко, М. Романів, Х. Скрипець, Н. Волосович. – Львів: ЗУКЦ, 2015. – 168 с.
14. *Фіторізноманіття* національних природних парків України / під заг. ред. Т.Л. Андрієнко та В.А. Оницька. Київ: Наук. світ, 2003. – 143 с.
  15. *APG IV (2016)*. "An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG IV". *Botanical Journal of the Linnean Society*. 181 (1): 1–20. doi:10.1111/boj.12385
  16. *Convention on Biological Diversity. Text and Annexes*. – Châtelaine, Switzerland: UNEP/CBD, 1994. – 34 p.
  17. *Plant Diversity and Evolution. Genotypic and Phenotypic Variation in Higher Plants* / Ed. Robert J. Henry. CABI Publishing, 2005. – 341 P.
  18. *Brummitt N., Araújo A.C., Harris T.* Areas of plant diversity – What do we know? // *Plants, People, Planet*. 2020. 3(1): 33-44.
  19. *Corlett R. T.* Plant Diversity in a Changing World: Status, Trends, and Conservation Needs // *Plant Diversity*. 2016. 38(1):10-16.
  20. *Cunningham W.P., Cunningham M.A., Saigo B.* Environmental Science. A global concern. – New York, McGraw-Hill, 2005. – 600 p.
  21. *Harrison S.* Plant community diversity will decline more than increase under climatic warming. *Phil. Trans. R.S. B.*, 2020, V. 375. – P. 1–8.
  22. *Judd W.S., Campbell C.S., Kellogg E.A., Stevens P.F.* Plant Systematics. A Phylogenetic approach. – Sunderland, Massachusetts: Sinauer Associates, 1999. – 464 p.
  23. *Tasenkevich L., Boratyński A., Skrypec K. et al.* Biodiversity of high-mountain woody plants in the East Carpathians in Ukraine. *Dendrobiology*, 2022, vol. 89. – P. 1–19.

Інформаційні ресурси

24. Фонди наукової бібліотеки ЛНУ імені Івана Франка та інших книгозбірень.
25. Електронні копії навчально-методичної та довідникової літератури.

Електронні бази даних:

<http://www.redlist.org> – 2004 IUCN Red List of Threatened Species

<http://www.eunis.eea.europa.eu>

<http://www.panda.org> – World Wide Fund for Nature

<http://www.wcmc.org.uk> – World Conservation Monitoring Centre

	<p>http://www.one-worldNet/tve/earthreport – United Nations Environment Programme, Earth Report</p> <p>http://www.iale.org.uk – International Association for Landscape Ecology</p> <p>http://www.iucn.org/themes/sac – Species Survival Commission</p> <p>http://www.iucn.org – International Union for the Conservation of Nature</p> <p>http://www.biodiv.org – Convention on Biological Diversity</p> <p>http://www.ndma.gov.pk/tools/vkc/vkc/Biodiversity/books/p3.pdf</p> <p>https://www.researchgate.net/publication/283782183 Plant Biodiversity</p>
Тривалість курсу	один семестр
Обсяг курсу	140 год, з яких 32 год. лекцій, 16 год. практичних занять та 72 год. самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасний рівень дослідження фіторізноманіття; - основні реакції фітобіоти на вплив середовища; - закономірності формування і поширення фіторізноманіття та чинники, які зумовлюють його організацію і динаміку; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практично застосовувати теоретичні знання у оцінці фіторізноманіття, у професійній і природоохоронній діяльності та у щоденному житті. <p>Дисципліна «Фіторізноманіття» забезпечує здобуття загальних компетентностей, фахових компетентностей і програмних результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою «Ботаніка»</p> <p>ЗК02. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК07. Здатність використовувати міждисциплінарні підходи для абстрактного мислення, аналізу і синтезу інформації, критичного аналізу проблем сучасної біології та ботаніки.</p> <p>ФК03. Здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузі біології і на межі предметних галузей.</p> <p>ФК 11. Здатність до оцінки структурного, флористико-таксономічного і синтаксономічного фіторізноманіття в контексті збереження біологічного різноманіття та з'ясування шляхів його еволюції.</p> <p>ПР02. Використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет ресурси для пошуку необхідної</p>

	<p>інформації.</p> <p>ПР06. Аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменному, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також за використання спеціальних сучасних методів досліджень.</p> <p>ПР07. Описувати й аналізувати принципи структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів до впливу різних чинників.</p> <p>ПР14. Дотримуватись норм академічної доброчесності під час навчання та провадження наукової діяльності, знати основні правові норми щодо захисту інтелектуальної власності.</p> <p>ПР16. Критично осмислювати теорії, принципи, методи з різних галузей біології для вирішення практичних задач і проблем.</p> <p>ПР17. Вміти оцінювати структурне, флористико-таксономічне, синтаксономічне фіторізноманіття та шляхи його еволюції.</p>
Ключові слова	біорізноманіття, фіторізноманіття, типи, центри фіторізноманіття, генетичне, видове, таксономічне, географічне, екологічне фіторізноманіття
Формат курсу	очний/заочний
	проведення лекцій та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у табл. 1
Підсумковий контроль, форма	іспит у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із анатомії і морфології рослин, систематики рослин, фітогеографії, генетики а також дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату предмету.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	лекції, презентації (ілюстрація, демонстрація), розповідь, пояснення, дискусія, практичні заняття
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, загальнонавчівані комп'ютерні програми і операційні системи, проектор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <p>1. Поточний контроль виставляється за сумою оцінок практичних робіт (20 балів) і контрольних модулів 1 і</p>

	2 (по 15 балів). На іспиті здобувачі отримують бали на підставі результатів підсумкового тесту (50 балів). Підсумкову оцінку студент отримує на підставі результатів виконання ним контрольних і підсумкового замірів.
Питання до модульних контролів (замірів знань)	Модульні контролі містять питання наступних тем: 1. Дерево життя. Значення біорізноманіття. 2. Історія розвитку рослинного покриву Землі. Дрейф континентів. Виникнення і експансія Покритонасінних. Геофлори крейди і кайнозою. 3. Рослинні формації і біогеографічні зони Землі. Основні біоми Землі. 4. Різноманіття фітобіоти світу. 5. Флористичний поділ Землі. Коротка характеристика фіторізноманіття флористичних царств: Голарктичного, Палеотропічного, Неотропічного, Австралійського, Капського та Голантарктичного. Найважливіші родини, характерні для царств. Центри фіторізноманіття (hot-spots). 6. Сучасні методи дослідження фіторізноманіття. Геногеографія. Видове фіторізноманіття та його географічні закономірності. Інвентаризація видів. 7. Таксономічне фіторізноманіття. Молекулярно-генетичні методи у встановленні таксономічного різноманіття. 8. Екосистемне фіторізноманіття. Біомне різноманіття – найвищий рівень різноманіття екосистем. 9. Роль фіторізноманіття, його стан і глобальні загрози. Завдання і заходи збереження фіторізноманіття. 10. Роль природно-заповідного фонду України у збереженні фіторізноманіття.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу

Таблиця 1

Схема курсу «Охорона рослинного світу»

Тиждень	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Додаткова література / ресурс для виконання завдань (за потреби)	Термін виконання
1	1. Дерево життя. Значення	Лекції – 2 год., самостійна робота		1 тиждень

	біорізноманіття.	– 2 год.		
2	Історія розвитку рослинного покриву Землі. Дрейф континентів.	Лекції – 2 год., практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 6 год.	Фактори загрози біотичному різноманіттю.	1 тиждень
3	Виникнення і експансія Покритонасінних. Геофлори крейди і кайнозою.	Лекції – 2 год., самостійна робота – 6 год.		1 тиждень
4	Рослинні формації і біогеографічні зони Землі.	Лекції – 2 год., практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 5 год.	Флористичні царства Землі.	1 тиждень
5	Основні біоми Землі.	Лекції – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
6	Флористичний поділ Землі.	Лекції – 2 год., практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 3 год.	Розвиток фітобіоти України в голоцені.	1 тиждень
7	Коротка характеристика фіторізноманіття флористичних царств: Голарктичного, Палеотропічного, Неотропічного, Австралійського, Капського та Голантарктичного.	Лекції – 2 год., самостійна робота – 5 год.	Фіторізноманіття зони мішаних лісів. Фіторізноманіття лісостепу.	1 тиждень
8	Найважливіші родини, характерні для флористичних царств. Характеристика центрів фіторізноманіття (hot-spots).	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
9	Сучасні методи	Лекції – 2 год.,	Фіторізноманіття	1 тиждень

	дослідження фіторізноманіття. Геногеографія. Видове фіторізноманіття та його географічні закономірності. Екосистемне фіторізноманіття. Біомне різноманіття – найвищий рівень різноманіття екосистем.	самостійна робота – 5 год.	зони степів.	
10	Молекулярно-генетичні методи у встановленні таксономічного різноманіття. Система APG IV. Різноманіття вищих спорових рослин. Різноманіття Gymnosperms.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 5 год.		1 тиждень
11	Різноманіття Basal Angiosperms Різноманіття Magnoliids.	Лекції – 2 год, самостійна робота – 5 год.		1 тиждень
12	Різноманіття Liliids (Monocots). Різноманіття Eudicots: Superrosids (Fabids)	Лекції – 2 год., практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Фіторізноманіття боліт і перезволожених територій. Комахоїдні рослини України.	1 тиждень
13	Різноманіття Eudicots: Superrosids (Rosids, Malvids)	Лекції – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
14	Різноманіття Eudicots: Superasterids (Asterids)	Лекції – 2 год., практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Букові праліси Карпат. Фіторізноманіття високогір'я Український Карпат.	1 тиждень

15	Різноманіття Eudicots: Superasterids (Campanulids, Lamiids).	Лекції – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
16	Роль фіторізноманіття, його стан і глобальні загрози. Завдання і заходи збереження фіторізноманіття. Роль природно-заповідного фонду України у збереженні фіторізноманіття.	Лекції – 2 год., практичне заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год.	Адвентивні види у фітобіоті України.	1 тиждень

Викладач, д.б.н. проф.

Лідія ТАССЕНКЕВИЧ

"Погоджено"

Голова методичної ради
біологічного факультету
Віталій ГОНЧАРЕНКО

" 29 " 08 2024 р.

Гарант ОПП «Ботаніка»
Анастасія ОДІНЦОВА

" 28 " 08 2024 р.